

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/106080,Domki-finskie-na-osiedlu-Jazdow.html>

Domki na Polu Mokotowskim w Warszawie w latach 60. XX wieku (fot. domena publiczna)

ARTYKUŁ

Domki fińskie na osiedlu Jazdów

Autor: ANETA NISIOBĘCKA 12.03.2024

W zdevastowanej po II wojnie światowej Europie doceniono na nowo budowę domków fińskich, a tamtejsze fabryki zaczęły działać pełną parą przy produkcji gotowych elementów, które następnie rozsyłano w paczkach po całej Europie.

Finowie, którzy sami zresztą zapożyczyli pomysł konstrukcji domków z sąsiedniej Szwecji, dodatkowo ją udoskonaili, tak aby dom można było zbudować jeszcze szybciej. Odtąd więc wystarczyło dwóch robotników,

aby domek gotowy do zamieszkania powstał w dwa tygodnie.

Lekkie, drewniane domki fińskie stolica otrzymała w darze w marcu 1945 r., a ich montaż z gotowych elementów drewnianych rozpoczęto 25 marca. Pochodziły z reparacji wojennych, jakie Finlandia była zmuszona zapłacić po II wojnie światowej na rzecz ZSRS. W pierwotnym założeniu, prowizoryczne drewniane domki fińskie na Ujazdowie Górnym miały być tymczasowe – budowane na okres pięciu lat. Po prawie ośmiu dekadach od zakończenia wojny osiedle istnieje tam do dziś. Jest otwartym domem kultury i modnym miejscem w Warszawie.

Budowa fińskich domków w Warszawie, marzec 1945 r. (fot. domena publiczna)

Od architektów do artystów

Pierwsze osiedle mieszkaniowe w powojennej Warszawie powstało z przeznaczeniem na mieszkania dla architektów i pracowników Biura Odbudowy Stolicy (BOS). Był to zespół 90 domków mieszkalnych na skarpie wiślanej na terenie zniszczonego w 1944 r. Szpitala Ujazdowskiego, między kompleksem Sejmu, parkiem i Zamkiem Ujazdowskim (Ujazdów Górny). Domki fińskie posłużyły także do budowy osiedli na Polu Mokotowskim oraz Ujazdowie Dolnym. Teren budowy osiedli w Śródmieściu wybrano nieprzypadkowo – blisko miejsca pracy budowniczych Warszawy – architektów, konstruktorów, inżynierów, urbanistów, planistów.

Na osiedlu Ujazdów Górny zamieszkali, m.in. współautorzy osiedla MDM i Trasy W-Z: Stanisław Knothe oraz Stanisław Jankowski, a także architekci, urbaniści, planiści oraz fotograficy m.in. Adolf Ciborowski, Alfred Funkiewicz, Kazimierz Marczewski, Maciej Nowicki oraz Zygmunt Skibniewski. Zamieszkał tam również Jan Bogusławski, autor planu urbanistycznego osiedla na Jazdowie i późniejszy projektant odbudowy Zamku Królewskiego. Z czasem, po latach, z osiedla wyprowadzili się architekci i urbaniści, a domki leżące w zielonej enklawie Śródmieścia i należące do miasta chętnie zajmowali polscy artyści, m.in. Jonasz Kofta, Barbara Wrzesińska, Maria Czubaszek czy Jan Pietrzak.

Alfred Funkiewicz, architekt i fotograf, pracownik Biura Odbudowy Stolicy - zdjęcie z akt paszportowych (fot. z zasobu AIPN)

Barbara Wrzeńska, aktorka teatralna i filmowa - zdjęcie z akt paszportowych (fot. z zasobu AIPN)

Stanisław Michał Jankowski,
architekt, współautor Trasy W-Z i
Marszałkowskiej Dzielnicy
Mieszkaniowej (MDM) - zdjęcie z
akt paszportowych (fot. z zasobu
AIPN)

Konstrukcja domków

Na osiedlu ustawiono dwa typy domków: mniejsze o powierzchni 54 m² z trzema pomieszczeniami oraz większe – o powierzchni 60 m² z czterema pokojami. Każdy z domków oprócz pomieszczeń mieszkalnych posiadał strych i piwnicę. Później w jednym z byłych budynków Szpitala Ujazdowskiego uruchomiono łaźnię (domki były za małe, by w nich pomieścić łaźienkę) z prysznicami i wannami.

W powojennej rzeczywistości stolicy domki fińskie w Warszawie reprezentowały luksusowy standard: na osiedle doprowadzono elektryczność (była jedynym elementem polskiej produkcji w tej konstrukcji), wodę oraz kanalizację. Ściany były obite tekturą, a ciepło zapewniał piec na drewno.

* * *

W 2011 r. rozgorzała dyskusja na temat likwidacji w Śródmieściu tej niewielkiej wiejskiej zabudowy w centrum stolicy. Za tym, aby domki zostały przemawiała wartość historyczna tego miejsca. W obronę pozostawienia osiedla włączył się również ówczesny ambasador Finlandii w Polsce, Jari Vilén, którego dziadek pracował w jednej z fabryk produkujących drewniane prefabrykaty. Dyskusja przyniosła skutek, bowiem w kwietniu 2017 r. układ urbanistyczny Osiedla Jazdów ujęto w gminnej ewidencji zabytków. Ponadto indywidualnie chronione

są domki przy ul. Jazdów 5a, 8 i 10 (modele: *Metsäkoto* i *Päiväkoto*).

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ